

RIDSER I LAKKEN EFTER OK18

Dramatiske forhandlinger får efterspil: Forslået model skal ses efter i sømmene

Af **Henny Christensen**

Søndag den 13. maj 2018

På et hængende hår bestod den danske model ved overenskomstforhandlingerne for de offentligt ansatte. Nu skal modellen have et tjek, lyder det fra statsministeren, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og flere topforhandlere. Topforhandler Flemming Vinther og DF-formand Kristian Thulesen Dahl kritiserer, at regeringen kan bruge overenskomstforhandlinger til at spare penge.

Vi skal have diskuteret, om der går for meget økonomi og politik i forhandlingerne om nye overenskomster for offentligt ansatte. Det mener blandt andre topforhandler for de statsansatte Flemming Vinther.

Foto: Ólafur Steinar Gestsson - Ritzau/Scanpix.

Efter flere måneders dramatiske forhandlinger om nye overenskomster for 750.000 offentligt ansatte, hvor Danmark balancerede på randen af storkonflikt, skal den danske model have et eftersyn.

Efter opfordringer fra både Socialdemokratiets formand **Mette Frederiksen** og Dansk Folkepartis leder **Kristian Thulesen Dahl** erklærer statsminister **Lars Løkke Rasmussen** (V) sig nu også parat til at give forhandlingssystemet et tjek.

»Jeg deler en opfattelse af, at der er grund til at reflektere over overenskomstforløbet både blandt lønmodtagere og arbejdsgivere. Jeg vil gerne være med til at drøfte, hvad det kan give anledning til af ændringer eller justeringer,« lød tilsagnet fra Lars Løkke Rasmussen, da han blev spurgt om sin holdning i Folketingets spørgetime.

For det var i sidste øjeblik, at modellen, der er kendetegnet ved, at arbejdsgivere og lønmodtagere selv bliver enige uden politisk indblanding, viste sin duelighed ved forhandlingerne om blandt andet løn, spisepause og arbejdstid for de ansatte i staten, kommuner og regioner.

Tilmeld dig gratis til vores
nyhedsbrev for flere nyheder

Tilmeld

Som formanden for Dansk Folkeparti, Kristian Thulesen Dahl, siger:

“ Den danske model blev reddet på et hængende hår.

Kristian Thulesen Dahl, formand for Dansk Folkeparti

»Den danske model blev reddet på et hængende hår. Helt ude på kanten. Hvis vi lige husker den alvor, der var i det her indtil for få dage siden, så begrundes det, at vi skal kigge på en justering.«

I en måling foretaget af analyseinstituttet Wilke for Ugebrevet A4 i forhandlingernes slutfase efterlyser knap hver tredje dansker også forandringer. 31 procent svarer, at de mener, at 'der er der er nogle problemer med modellen'.

Topforhandlerne på det kommunale og regionale område har givet hinanden håndslag på, at de vil evaluere det dramatiske forløb og sammen gøre sig tanker om mulige justeringer af spillereglerne.

Endnu er det sparsomt med konkrete forslag til justeringer, men styrkeforholdet mellem de to parter ved forhandlingsbordet dukker jævnlige op i debatten om, hvilke forandringer, der kunne blive tale om.

De kommunalt ansattes topforhandler, lærerformand **Anders Bondo Christensen**, taler om behovet for at finde de rigtige proportioner i konfliktvarslerne.

“ I dag kan arbejdsgiverne varsle lockout og tømme vores konfliktkasser.

Anders Bondo Christensen, de kommunalt ansattes topforhandler

»Har vi den rigtige balance? I dag kan arbejdsgiverne varsle lockout og tømme vores konfliktkasser. I de kommende drøftelser vil vi være optaget af proportionerne og af at sikre en vis armlængde i forhandlingerne,« siger Anders Bondo Christensen og hentyder dermed til debatten om politikernes rolle som arbejdsgivere ved de offentlige overenskomster.

Under de seneste forhandlinger blev der efterlyst en større armlængde mellem regeringen og den part, der forhandler på statens vegne.

For ikke alene udstikker politikerne de overordnede økonomiske rammer for, hvor dyre de offentlige overenskomster må være. Arbejdsgiversiden kan også – som statens topforhandler, innovationsminister **Sophie Løhde** (V), efterfulgt af kommuner og regioner – lockoute en masse ansatte. Og spare penge til løn i tilfælde af konflikt. Endelig kan de samme politikere gribe til det ultimative våben: Lovindgrebet.

De statsansattes topforhandler **Flemming Vinther** er enig i, at det vil være sundt med en evaluering af forårets forhandlinger. Han afviser dog, at den danske model er i dyb krise.

»Jeg synes faktisk, at det forløb, vi lige har været igennem, viser, at modellen også fungerer på det offentlige område. Men det er ikke det samme som at sige, at der ikke er brug for at kigge på noget,« siger Flemming Vinther.

Skal der ændres i spillereglerne, foretrækker han, at det er de parter, der netop har været i aktion, der handler, frem for at løsninger rulles ud fra Christiansborg. Og det er måske ikke det optimale match, at de offentlige forhandlere med Flemming Vintners ord har »copypastet« forhandlingsmodellen fra det private arbejdsmarked:

“ Det er svært ikke at sidde tilbage med en fornemmelse af, at Finansministeriets arme rækker langt

Flemming Vinther, de statsansattes topforhandler

»Vi har talt om, at arbejdsgiverne ikke taber på en konflikt på samme måde, som private virksomheder gør. Og er der armslængde nok? Det er svært ikke at sidde tilbage efter den her overenskomstforhandling med en fornemmelse af, at Finansministeriets arme rækker langt, måske også lidt længere end bare til statens område,« siger Flemming Vinther.

Han understreger, at han ikke har noget imod, at arbejdsgiverne koordinerer. Lige som lønmodtagerne gør. Denne gang førte en sjælden iscenesat musketered således til koordinering af lønmodtagernes krav på tværs af staten, kommuner og regioner.

KL: Alt for anspændt et forløb

Blandt arbejdsgiverne erklærer formanden for Kommunernes Landsforening (KL), Aarhus-borgmester **Jacob Bundsgaard** (S), sig enig i, at der er behov for nye overvejelser om de kommende forhandlinger. Og ligesom de statsansattes topforhandler lægger KL-formanden vægt på, at parterne selv skal blive enige om spillereglerne, så legitimiteten af kommende forløb bliver høj.

“ Det er fornuftigt at lave en evaluering af det forløb, der har været.

Jacob Bundsgaard, formand for Kommunernes Landsforening

»Det er fornuftigt at lave en evaluering af det forløb, der har været. Det var meget langt og med et enormt højt konfliktniveau. Det er vi nødt til sætte os ned og diskutere. Jeg kan se, at der på Christiansborg er forskellige overvejelser i gang. Det vil vi gerne tage del i,« siger Jacob Bundsgaard.

Han nævner lønmodtagernes topkrav om, at lærerne skulle have en arbejdstidsaftale.

»Lærernes arbejdstid var en reel og stor knast, men jeg synes ikke, at det berettigede til, at man havde så konfliktfyldt et forløb hele vejen fra start og igennem Forligsinstitutionen med forlængelser i flere omgange. Kan vi finde en model, hvor vi får sænket konfliktniveauet en anelse, så tror jeg, at det vil være til gavn for alle parter,« siger Jacob Bundsgaard, der først vil konkretisere sine overvejelser, når lønmodtagernes afstemninger om de nye overenskomster er slut.

Fagbevægelse: Dårlig sammenblanding af interesser

Spørger man de statsansattes topforhandler Flemming Vinther, hvad han gerne så, at der kom ud af overvejelserne, tøver han ikke: Et opgør med, at overenskomsterne er en del af udgiftspolitikken i den offentlige sektor, siger han.

»Det er i virkeligheden det, der gennemsyrrer det hele. For det betyder jo på dansk: Overenskomsterne må ikke koste noget. Jeg kunne godt tænke mig, at man gjorde op med det princip og sagde, at overenskomster handler om, inden for en ansvarlig ramme, at skabe gode arbejdspladser, som både kan tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft,« siger Flemming Vinther.

Gennem en årrække har lønmodtagerne kritiseret, at deres løn- og arbejdsvilkår er blevet brugt til at skabe besparelser og effektiviseringer i den offentlige sektor. Mest genlyd gav det, da økonomien i folkeskolereformen skulle sikres ved at ændre lærernes arbejdstid ved overenskomstforhandlingerne i 2013. Det opgør endte i konflikt og et efterfølgende politisk indgreb, som har martret lærerne lige siden.

Indgrebet i lærerkonflikten førte til, at samtlige faglige organisationer svor den fælles musketéred og forsynede deres bannere med sloganet 'nok er nok' ved dette forårs forhandlinger. Megen vrede var rettet mod Moderniseringsstyrelsen, der hører under Finansministeriet og spiller en central rolle ved overenskomstforhandlingerne i den offentlige sektor.

Styrelse i skudlinjen

Da Socialdemokratiets formand, **Mette Frederiksen**, forleden i forbindelse med 1. maj opfordrede til et tjek af den danske model, rettede hun også opmærksomheden mod Moderniseringsstyrelsen. Hun talte om, at styrelsen, der blev oprettet under Thorning-regeringen i 2011, har et for kortsigtet fokus, og at den ikke har spillet nogen god rolle i overenskomstforhandlingerne.

»Den danske model klarede det. Men forløbet har vist, at der er udfordringer på det offentlige område,« mener Mette Frederiksen.

Også formanden for Dansk Folkeparti, Kristian Thulesen Dahl, har et kritisk blik på Moderniseringsstyrelsen.

»Jeg synes, at det er relevant at tale om, hvordan man kan få det, styrelsen gør, ind på et spor, hvor man tager hensyn til, at man skal have en velfungerende offentlig sektor. Der er nogle medarbejdere, der synes, at der er gode arbejdspladser i den offentlige sektor, og de har lyst til at gøre deres arbejde hver dag. Hvis man tænker for meget i økonomisk effektivitet, risikerer man at slå det ihjel,« mener DF-formanden.

Han taler om, at »lærerne blev de første«, da overenskomstforhandlingerne skulle bruges til at skaffe et økonomisk frirum til folkeskolereformen.

“ Moderniseringsstyrelsen har et sigte, der går i den forkerte retning.

Kristian Thulesen Dahl, formand for Dansk Folkeparti

»Hvis man kunne forestille sig, at man tog det næste område og sagde, at nu skal de medarbejdere levere et økonomisk bidrag, fordi vi politisk vil noget. Det er den risiko, lønmodtagerorganisationerne kunne stå over for, og som de selvfølgelig reagerer på. Der synes jeg, at Moderniseringsstyrelsen har et sigte, der går i den forkerte retning,« siger Kristian Thulesen Dahl og understreger, at det ikke er styrelsens, men politikernes ansvar.

Arkitekten bag den omdiskuterede styrelse, daværende finansminister **Bjarne Corydon**, har pointeret nødvendigheden af, at »der også er nogle, der skal varetage skatteydernes interesser«, når staten forhandler overenskomster.

»Selvfølgelig er der en overordnet økonomisk ramme at styre efter. Men det, vi taler om her, er at bruge overenskomstforhandlingerne til at skaffe et økonomisk råderum. Den direkte sammenkædning har vi ikke set tidligere. Det er nyt, og det var Corydon, der sammen med **Thorning**, skaffede os det problem på halsen,« siger Thulesen Dahl.

Trods de kritiske bemærkninger vil han imidlertid ikke erklære sin støtte til det SF-forslag om at nedlægge Moderniseringsstyrelsen, der er sat til behandling i Folketinget den 24. maj. SF foreslår blandt andet at oprette en ny styrelse »for et godt arbejdsliv«.

»Det er sådan noget 1. maj-retorik, hvor man har brug for en fjende, som man kan være fælles om at gå op imod. Det afgørende er ikke, hvad en styrelse hedder, men hvad den bliver bedt om at bedrive. Og selvfølgelig har det offentlige som arbejdsgiver et ansvar for at sikre, at lønningerne ikke bare vokser uden omtanke. På den anden side mener jeg, at der er for lidt fokus på, hvordan det offentlige skaber attraktive arbejdspladser,« siger Kristian Thulesen Dahl.

Forsker: Ikke brug for helt ny model

På Aalborg Universitet har arbejdsmarkedsforsker **Laust Høgedahl** fulgt overenskomstforhandlingerne og observeret, hvordan den danske model blev stresstestet i et historisk omfang. Forhandlingerne foregik i et konfliktfyldt rum, der var kendetegnet af mistillid blandt andet som følge af arven fra lærerkonflikten, konstaterer han.

Når Laust Høgedahl gør status, taler han om behovet for at justere forhandlingsmodellen – ikke om at opfinde et helt nyt system, understreger han. Erfaringer fra Sverige og Norge kunne være inspiration til at sikre en armslængde mellem den statslige arbejdsgiver og den siddende regering, mener forskeren.

“ Man kan ikke bare kopiere fra Sverige eller Norge. Der skal ske en oversættelse.

Laust Høgedahl, arbejdsmarkedsforsker, Aalborg Universitet

»I første omgang tror jeg, at det er vigtigt, at forhandlingsparterne selv starter dialogen. Man kan ikke bare kopiere fra Sverige eller Norge. Der skal ske en oversættelse.«

»Det svenske Arbejdsgiververk er rigtig interessant, fordi man har forsøgt at lave en armslængde mellem politiker- og arbejdsgiverrollen. Verket fungerer som en privat arbejdsgiverforening, hvor de statslige arbejdspladser er medlem,« siger Laust Høgedahl.

Han fremhæver også, at Forligsinstitutionen i Sverige står for at udarbejde analyser af blandt andet ligeløn og lønudvikling.

»Svenskerne siger, at det skaber en fælles forståelse af, hvor problemerne er. I Danmark var den første måned af overenskomstforhandlingerne et stort skænderi om, hvorvidt de offentligt ansatte skyldte eller ej, fordi deres lønudvikling var kommet foran de privatansatte. Måske kunne man med de rette analyser have afmonteret noget af den danske debat om løngabet,« siger Laust Høgedahl.

I Norge bliver indgreb i sammenbrudte overenskomstforhandlinger foretaget af et lønråd.

»Det er regeringen, der beslutter indgrebet, men derefter slipper de processen og lægger det over til lønrådet. Det afmonterer, at den norske regering spekulerer i udfaldet af et lovindgreb,« siger Laust Høgedahl.

Sådan gør de i Sverige og Norge

I **Sverige** bliver den statslige arbejdsgiverrolle varetaget af Arbejdsgiververket. Det sker for at sikre armslængde mellem politiker- og arbejdsgiverrollen. Svenskerne er ifølge arbejdsmarkedsforsker ved Aalborg Universitet, Laust Høgedahl, så begejstrede for modellen, at den i forbindelse med sit 25 års-jubilæum blev kaldt 'den vigtigste strukturreform nogensinde.'

Arbejdsgiververket fungerer som en privat arbejdsgiverforening, hvor statslige arbejdspladser er medlem og vælger en bestyrelse. En chefforhandler, valgt af bestyrelsen, varetager overenskomstforhandlingerne. Der har ikke været konflikter i Sverige siden indførelsen af Arbejdsgiververket.

Forligsinstitutionen i Sverige har en række særlige opgaver: Næmlig at udarbejde analyser af blandt andet ligeløn og lønudvikling. Forligsinstitutionen definerer selv, hvad man vil analysere. Dette arbejde foregår mellem overenskomstforhandlingerne.

I **Norge** roterer arbejdsgiverfunktionen mellem flere ministerier. Modellen er valgt for at sikre armslængde til udgiftspolitikken. Der kan ifølge Laust Høgedahl opstå effektivitetsproblemer og videnstab, når forhandlingerne styres forskellige steder fra.

Norge har også lovindgreb som mulig afslutning på konflikter - og konflikter opstår lige så ofte som i Danmark. Det er regeringen, der træffer

beslutningen om indgreb, men et uafhængigt lønråd beslutter indholdet ved en voldgift. Lønrådet består af forhandlingsparterne og uafhængige eksperter. For bordenden sidder typisk et tidligere medlem af Stortinget.

I **Danmark** er det mest almindeligt at stoppe en konflikt ved, at regeringen ophæver et forkastet mæglingsforslag til lov. Men i 2013 skrev regeringen loven selv, da lærernes arbejdstid skulle på plads. Den fremgangsmåde har siden ført til kritik fra den internationale arbejdsorganisation ILO, der er FN's organ for arbejdsmarkedsspørgsmål.

Kilde: Laust Høgedahs forskningsrapport: Offentlige overenskomstforhandlinger og konfliktløsning - Danmark i et nordisk perspektiv.

KAN DU LIDE VORES ARTIKLER?

Tilmeld dig vores nyhedsbrev og få vores nyheder, direkte i din indbakke.

E-mail adresse

Tilmeld

Vis ikke igen